

Glimt fra en (lykkelig) barndom på Folehavegaard i Hørsholm

Af Mogens Egede Glahn

I 1936 fødte min mor sit 4. barn. Der blev vild jubel, da vi børn fik meddelelsen om, at vi havde fået en lillebror, der blev døbt Stephen Egede Glahn. Endelig en dreng, men 6 års aldersforskel på ham og mig er meget, så vi kom aldrig rigtigt til at lege sammen, men vi ældre søskende elskede ham højt, han var en herlig gut.

Familien Glahn Folehavegaard 1939, fra venstre Lis (12), Mogens (9), Svend (?), Stephen (3), Ingeborg (?), Laila (6)

Hvad lavede man om aftenen uden TV, radio og uden mobiltelefoner m.v.? Mor læste højt for os, spillede klaver og sang med os. Pigerne lavede håndarbejde, og jeg byggede kraner og vogne med datidens meget populære Mekano. Vi læste også meget selv. For mit vedkommende var det Tarzan- bøger og noget, der hed Ota-bøger. I hver pakke Ota Solgryn lå et samlemærke, og de kunne byttes til en bog med eventyr. Mor læste højt af H.C. Andersen og af Saxo Grammaticus Danmarks Krønike og mange andre spændende ting. Tarzan- bøgerne gav inspiration til lege i skoven. Aage var Tarzan løvernes konge, Lis var Jane. Jeg kan ikke huske, hvem jeg selv var, men vi drenge havde dolk i bæltet og Tarzan bukser på (badebukser af imiteret leopardskind) og så kunne vi, med hænderne for siderne af munden, udstøde det særlige, uhyggelige Tarzanbrøl næsten lige så godt som Johnny Weismüller gjorde det på film. Vi hentede flere

sæt hestetømmer (stærkt tovværk som brugtes til at styre et spand heste). Tovene blev bundet til højtsiddende grene, og så legede vi, at det var lianer og svingede os fra træ til træ.

Bækken, der afvandede Skovfogedens sø, løb lige nedenfor gården i Folehaveskoven. Her kunne vi i timevis følge små pinde på deres færd ned over vandfald, som vi byggede af stene og kæppe, gennem snævre sluser, hvor der kom ekstra fart på.

Karen Blixen, eller baronessen, som vi altid kaldte hende, kom meget tit for at besøge sin moster Bess. Jeg var lidt bange for hende, når hun kom gående fra Rungstedlund, altid iført en stor sort kappe med hætte. Det eneste man så var hendes hvidpudrede ansigt med de sorte øjenskygger, der fik hende til at se ret uhyggelig ud. Det hændte flere gange, at frk. Westenholz ringede over til os og spurgte, om ikke jeg havde lyst til at komme over og høre baronessen fortælle om Afrika. Det var jo fantastisk spændende fortællinger om løvejagter og om de indfødte. På gulvet i frk. Westenholz dagligstue lå et stort løveskind med et udstoppet hoved, det var et af baronessens jagttrofæer. Jeg husker engang hvor jeg, midt i en fortælling, nok så lidt for uinteressert ud, fordi jeg havde hørt den historie flere gange. Det gjorde baronessen ret sur, og så var den historie slut.

Hørsholm Ridehus blev oprindeligt bygget til det kongelige statsstutteri Hillerødsholm ved Frederiksborg Slot. Arkitekten var Laurids de Thurah, den samme arkitekt som tegnede Hirschholm Slot. Stutteriet blev nedlagt i 1864, og ridehuset forfaldt og blev dømt til nedrivning i 1937. Overretssagfører Fridthjof Kemp, der var formand for den af min far startede Hørsholm Rideklub, fik forhindret nedrivningen og fik foranstaltet bygningen købt for den sum af 2.500 kr. Karen Blixens søster Ellen Dinesen, som på det tidspunkt ejede Folehavegaard, forærede et hjørne af gårdens jorde til det formål at genopføre ridehuset. Der kom dog visse ændringer, så som den lange kvist med en række vinduer for at skaffe et langt bedre dagslysfald. Hørsholm Ridehus er blevet kaldt Danmarks smukkeste. Det blev færdigt i 1940, til stor glæde for far og hans ryttere. Det var utroligt spændende at følge opførelsen.

En aften i 1939, det må have været om efteråret, vi sad ved middagsbordet og spiste. Pludselig buldrede det på døren og ind styrtede en forpustet karl. Det brænder, råbte han. Far sprang op og ringede efter brandvæsenet. Brandstationen lå på Selmersvej (bygningen er der endnu). Det var dengang et frivilligt brandkorps, der betjente vist nok den eneste sprøjte, der var. Det tog tid at alarmere al mandskabet, så ilden havde rigtig godt fat, da sprøjten nåede frem. Vandet skulle hentes i skovfogedens sø ved hjælp af en motordrevet pumpe, og der kom ustandselig andemad i slangen, så det stoppede for gennemstrømningen. Da hele familien var kommet ud på gårdspladsen, kunne vi se, at den lange staldbygning nede langs skovbrynet stod i flammer. Vi børn blev evakueret over til skovfogeden på den anden side af Folehavevej. Herfra kunne vi følge branden gennem træerne i skovkanten. Branden var opstået ved, at karlen ville hente petroleum til sin lampe fra et rum, hvor traktoren stod. Han satte sin medbragte flagermuslygte på gulvet men kom til at vælte den, så noget petroleum flød ud og vædede noget halm, som der så gik ild i. Karlen forsøgte selv at slukke ilden men forgæves. De rideheste, der stod i boksene, blev alle reddet ud, men alle svinene, der opholdt sig i den nordre ende af bygningen, indebrændte. Stuehuset, der var sammenbygget med de øvrige bygninger, blev reddet, på trods af de flyvende gnister, der nemt kunne have antændt stråtaget. Det var en brand, der hurtigt tiltrak sig en masse mennesker fra Hørsholm. Folk var utroligt hjælpsomme og hjalp til med at få alle vores møbler ud af forpagterboligen og ud på gårdspladsen. Dagen efter kunne de bæres ind igen, og intet var blevet stjålet. Fars mange rideelever lavede en indsamling, der blev til en ny hest, en del sadler og hovedtøj. Bygningen blev genopført.

Foråret og somrene på Folehavegaard var præget af de mange søde og glade ryttere og den nære kontakt med dyrene og naturen. Det var lykkelige tider, men ude i Europa lurede uvejret. Hitler var kommet til magten i Tyskland i 1933, men endnu anede vi børn intet om, hvad der ventede os og verden.

Sommerferien 1936 tilbragte vi i Stege hos min mors moster Kirsten og onkel Christian Gamborg, som var bestyrer af Stege Sukkerfabrik. I 1937-38 og 39 rejste vi, så snart sommerferien startede til Bornholm, til et lille fiskerleje, der hedder Snogebæk. Her havde far og mor lejet et sommerhus i en plantage ned til havet. Min mor og vi fire søskende boede så på solskins øen lige til ferien sluttede. Far havde alt for travlt med høsten og med rideskolen og kom kun over til os den sidste uge. På hjemrejsen i 1939 sagde min far, at nu kunne der godt gå lang tid, før vi kunne komme til Bornholm igen, for en krig i Europa syntes at være uundgåelig. Den 31. august underskrev Adolf Hitler angrebsordren på Polen.

Den 9. april 1940 tidligt om morgenen stod vi der, skulle i skole og far og mor, ude på gårdspladsen og så op mod den grå himmel. Luften dirrede af lyden fra bølge efter bølge af tunge propeldrevne flyvemaskiner, der bevægede sig i retning mod Norge. Vi to skolesøgende børn drog af sted til skolen. Min klasselærer modtog grædende vores klasse og meddelte os, at Danmark var blevet besat af tyskerne, og at al undervisning var suspenderet. Alt var med et slag forandret, trygheden var forsvundet. Få dage efter 9. april fik vi tvungen indkvartering af de tyske besættelsestropper. Det var en søndag ved middagstid, at en tysk officer kørte op på gårdspladsen ledsaget af 2 danske politibetjente. Min mor, som var alene hjemme, gik ud på stentrappen for at modtage budskabet om indkvarterings tidspunkt og omfang. Meddelelsen var: det er om en time, at vi skal modtage 12 menige, 3 underofficerer og 1 oberleutnant samt 25 heste, alt fra det tyske hestetrukne artilleri. Min mor gav sig til at græde, hvorefter den tyske officer klappede hende på skulderen og bad hende ikke være nervøs, de indkvarterede skulle nok opføre sig ordentligt. Min mor svarede, at når hun græd, var det ikke af nervøsitet, men udelukkende af sorg over, at vores land var blevet besat af tyskere, og at vi tilmed skulle have dem ind i vores hjem.

De 25 heste blev installeret i ladens køregang uden at anbringe bomme mellem hestene,

hvilket resulterede i, at hestene stod og sparkede hinanden. En af hestene fik sparket benet over og måtte skydes ude på gårdspladsen. Det var en uhyggelig og stærk oplevelse for os børn.

Oberleutnanten med en underofficer valgte at ligge i vores store gæsteværelse oppe på loftet, de øvrige fordelte sig i et tomt karlekammer og på madrasser på loftet. De menige og underofficererne holdt sig selv med tørkost, medens den daglige middagsmad blev klaret ved, at der daglig ankom et transportabelt feltkøkken med fuldt blus under gryderne. Mandskabet flokkedes omkring det medbringende deres tintallerkener og spisegrej. Den eneste, vi skulle have på kost, var Oberleutnanten. Han var i det civile liv sagfører i Dresden, et par og halvtreds år gammel, og efter eget udsagn ikke medlem af Nazipartiet. Men han manglede ikke noget i taktløshed. Den første aften han spiste med ved vores bord, underholdt han os med en triumferende mine, om hvor let det var lykkedes tyske faldskærmstroppe på kun et kvarter at besætte Storstrømsbroen. Jeg forstod jo ikke tysk på det tidspunkt (10 år), så jeg har fået det fortalt; men jeg kunne se på min fars og mors misbilligende blikke, at de ikke var spor interesserede i at høre på ham. Jeg tror heller ikke, han kunne misforstå det upassende i situationen. Oberleutnanten forsøgte i den følgende tid at indynde sig hos far og mor ved næsten daglig at komme med slik til os børn, så vi syntes naturligvis han var vældig rar. Jeg mener indkvarteringen varede ca. 4 uger, og vi fik heldigvis ikke indkvartering mere under resten af besættelsestiden.

Men der var andre nordiske lande, der havde det værre end os. Finland blev angrebet af Sovjetunionen under ledelse af Josef Stalin 30. november 1939. Finnerne gjorde voldsom modstand indtil marts 1940, hvor en fredstraktat blev underskrevet i Moskva. Under Vinterkrigen og den efterfølgende fortsættelseskrig i perioden 1939 – 44 blev omkring 75.000 finske børn evakueret. Først og fremmest til Sverige men også til Danmark, hvor der kom ca. 4.000 finnebørn, der blev fordelt til familier i hele landet. Min far og vores

husbestyrerinde tog en lille pige i pleje i 1941. Hun hed Bianca Maria v. Heiroth. Hendes bror kom til at bo hos Skovrider Gram ca. 800 m. fra Folehavegaard. Bianca var en yndig lille pige, hun lærte at tale dansk og blev hos os til krigen i Finland sluttede i 1944.

Min mor havde gennem hele min barndom været syg i perioder med stærke migrænelignende smerter. Smerterne i hovedet stammede fra en ulykke, hvor mor blev ramt af en sporvogn, hvilket havde forårsaget en blodansamling i hjernen. Indkvarteringen havde taget meget på mor, og det forstærkede sygdommen, så der opstod en hjernebetændelse, og da der så stødte en lungebetændelse til, ja så gik det stærkt. Ambulancen kom og hentede mor, det må have været den 22. maj 1940. Jeg stod med mine søskende og så båren forsvinde ind i bilen. Vi vinkede til hinanden, og mor sagde: jeg kommer snart hjem igen. Den 24. maj døde mor på Usserød Sygehus kun 34 år gammel. Det var en næsten ufattelig sorg for far og os fire børn. Glæden, trygheden og det menneske, vi elskede højest af alle, var borte.

Vi fik en husbestyrerinde, hun var fiskerdatter fra Esbjerg, stor og kraftig og havde overhovedet ingen forstand på børn. Far kunne heller ikke lide hende, så hun måtte meget hurtigt rejse igen. Vi fik hurtigt en ny. Hun hed Else Werlin Hessellund (født 14. februar 1917).

Min far havde gået på Sorø Akademis Skole samtidig med sine to brødre. Far mente nu, at det var en god ide, hvis jeg også blev sendt til Sorø. Jeg kom til optagelsesprøve i juni 1941, jeg bestod og startede i 1. mellem efter sommerferien 1941. Jeg var 11 år, og kom til at bo hos en af lærerne. Han var gift men havde ingen børn. Jeg boede der kun det første år for da fik den lærer, jeg boede hos, en stilling som rektor på et gymnasium i Sønderjylland. Jeg flyttede så til en anden lærer. Han gik under navnet "Satan", og det var han, men ikke overfor os tre drenge, der boede hos ham. Der var 300 drenge på skolen og kun plads til et fåtal, der kunne bo på selve skolen. Foruden de 300 drenge var der syv piger i gymnasiet, døtre af byens borgere.

Det var en barsk tid for mig. Jeg havde mistet min mor året før, og jeg savnede mit hjem Folehavegaard, min far, mine søskende og mine kammerater. Det første år fik jeg lov til at komme hjem på weekend hver 14. dag. Sådan en weekend gik forfærdelig hurtigt, og der udspillede sig nogle frygtelige scener på Rungsted station, når jeg skulle tage afsked med familien. Min far kunne jo godt se, hvor ulykkelig jeg var, men han var ubøjelig, jeg skulle blive på Sorø. Efterhånden som årene gik, blev jeg mere og mere hærdet. Og nu kom jeg kun hjem i ferierne. Hvor var det pragtfuldt at være hjemme i længere tid, være sammen med familien og mine dejlige legekammerater, som straks mødte op, når de vidste, jeg måtte være kommet hjem.

Besættelsestiden på Folehavegaard var præget af angst hos os større børn. Jeg var som sagt kun hjemme i ferierne, men jeg var helt klar over, at far var involveret i noget, som var hemmeligt for os børn, men som gav sig udslag i, at vi om aftenen alle var på vagt overfor lyden af en bil, der kørte op på gårdspladsen. Det hændte da også en aften sent (jeg var i Sorø), at der kom en bil. Far løb omgående ud af bagdøren mod haven, og løb iført små sko tværs over markerne til en af sine gruppekammerater tandlæge Erik Schou, der boede i Hørsholm. Der blev far så natten over og gik derefter "under jorden". Imidlertid var der blevet banket på hoveddøren, og Else Hessellund lukkede op. Der stod en mand, der gerne ville tale med far. "Desværre" sagde Else, "han er ikke hjemme".

Palmesøndag 1944 blev jeg konfirmeret i Sorøs gamle smukke klosterkirke. Efter konfirmationen fik far vældig travlt med at komme hjem til Folehave. Vi skulle køre i taxa (med gas generator). Det var jo en dejlig hurtig måde at komme hjem på. Om aftenen var der stor familiemiddag. På et tidspunkt fik jeg det alt for varmt inde i stuen, så jeg gik ud på stentrappen. Pludselig fik jeg i mørket øje på nogle sorte skikkelser op mod den hvidkalkede mur på brændehuset. Jeg gik ind til far og fortalte ham det mærkelige, jeg havde set." Det skal du ikke tænke på, det er bare en terrænsportsforening der holder

natteorienteringsløb og har en post placeret i vores brændehus".

Efter befrielsen spurgte jeg far, hvad der skete den nat. Så fortalte far, at der den nat blev udleveret i alt 2 tons våben til modstandsgrupperne i omegnen. Det var våben, der havde været opbevaret der et stykke tid. Så det var forklaringen på, at vi havde så travlt med at komme hjem.

Jeg ville ikke i gymnasiet, så jeg forlod skolen med en realeksamen i 1946. Min far havde giftet sig med Else Hessellund, som var 25 år yngre end far. Far ville ikke genforhandle forpagtningen, havde forladt Folehavegaard samme år og havde købt en gård ved Fredensborg. Mit dejlige barndomshjem var væk, og jeg ville ikke bo det nye sted. Så jeg tog ud at sejle med SS Nordborg fra rederiet Dannebrog som kammer- og messedreng 18. september 1946. Men det er en helt anden historie.

Akvarel af Folehavegaard, 2000, malet af Mogens Egede Glahn

Efterskrift.

Min far døde i 1994, 102 år gammel.

Min ven Aage blev kriminalkommisær i Odense, hvor han stadig bor som pensionist.

Min storesøster Lis døde i 1951, kun 24 år gammel. Hun skulle føde sit 2. barn, men opdagede for sent, at det ikke var fødselsveer men tarmslyng. Hun efterlod sig mand og et barn.

Min lillesøster Laila blev træt af sit liv og døde i 1984, 51 år gammel. Hun efterlod sig mand, ingen børn.

Tilbage af os 4 børn, der voksede op på Folehavegaard er kun Stephen og ego. Stephen blev officer, næstkommanderende i Jægerkorpset, Major i efterretningstjenesten. Forlod militæret, læste teologi og var i 26 år sognepræst i Munkebjergby og Kirkeflinterup sogne. Bor nu i Humlebæk.

Jeg selv sejlede på Sverige, England, Spanien Tyskland og Afrika. Gik i land. Blev tømrersvend, bygningskonstruktør og endelig arkitekt med afgang fra Kunstakademiets Arkitektskole, afd. for Bygningskunst i 1959.

Folehavegaard har fået en ny ejer, advokat Mikael Lunøe. Jeg er glad for, at det netop er Mikael Lunøe, som jeg har lært at kende, og som jeg ved vil restaurere bygningerne i samråd med Kulturarvstyrelsen og respektere fredningen. Arbejdet er godt i gang, og det er meget spændende for mig at følge.